

บันทึก

เรื่อง การฟ้องให้ข้าราชการรับผิดในทางแพ่ง

กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารได้มีหนังสือที่ ๑๐๒๑/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๐๐ ความว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินของหลวงสูญหายและกรณีที่ข้าราชการทุจริตต่อหน้าที่ยกยอกเงินของทางราชการ เมื่อจะต้องฟ้องคดีแพ่งเพื่อให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบใช้เงินฐานละเมิดนั้น ในทางปฏิบัติกระทรวงการคลังได้ขอให้กระทรวงเจ้าสังกัดของข้าราชการผู้ทำการทุจริตหรือผู้ทำความเสียหายเกิดขึ้น เป็นผู้ดำเนินการเร่งเรียกเงินชดใช้หรือเป็นโจทก์ฟ้องคดีเสียเอง เพราะถือว่ากระทรวงเจ้าสังกัดเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงและยังเป็นการสะดวกอีกด้วย แต่พฤติการณ์เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันปรากฏว่า กระทรวงเจ้าสังกัดมักจะปล่อยปละละเลยการฟ้องร้องคดีจนเป็นเหตุให้คดีขาดอายุความ เพราะอายุความฐานละเมิดมีอายุเพียงหนึ่งปีเท่านั้น (นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ตัวผู้กระทำละเมิด) ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่รัฐ โดยเรียก้องเอาเงินชดใช้จากผู้ใดมิได้

กระทรวงการคลังได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ในฐานะที่กระทรวงการคลังมีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของแผ่นดินโดยเฉพาะ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลการเงิน จ่ายและเก็บรักษาเงินของแผ่นดิน ตลอดจนทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ของหลวงอีกด้วย ฉะนั้นเมื่อเกิดความเสียหายหรือการทุจริตขึ้นแก่เงินและทรัพย์สินของหลวง กระทรวงการคลังย่อมชอบที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องในฐานะเจ้าทุกข์ได้ โดยมีจำต้องให้กระทรวงเจ้าสังกัดของข้าราชการผู้ทำการทุจริตหรือทำความเสียหายนั้นเป็นฝ่ายดำเนินคดี และโดยที่มีข้อสงสัยในปัญหากฎหมายอยู่ว่า กระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยรัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดของข้าราชการผู้กระทำความเสียหายจะเป็นผู้ดำเนินคดีฟ้องให้รับผิดฐานละเมิด หรือว่ากระทรวงการคลังโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง หรือปลัดกระทรวงก็สามารถที่จะดำเนินคดีได้โดยตรง โดยมีจำต้องให้เจ้าสังกัดของข้าราชการผู้นั้นดำเนินคดี จึงได้ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายกองที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

๑. การที่จะพิจารณาว่าใครจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งได้บ้างนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้” จากบทบัญญัติมาตรา ๕๕ นี้จะเห็นได้ว่า การฟ้องคดีแพ่งนั้นจะต้องเป็นกรณีที่ (๑) บุคคลมี

ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ หรือ (๒) บุคคลมีเรื่องที่จะต้องใช้สิทธิในทางศาล

๒. การฟ้องคดีแพ่งเพื่อให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายฐานละเมิดในกรณีที่ทรัพย์สินของหลวงสูญหายหรือข้าราชการทุจริตต่อหน้าที่ยักยอกเงินของทางราชการนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามนัยมาตรา ๕๕ เมื่อกระทรวงหรือกรมเจ้าสังกัดมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินของกระทรวงหรือมีหน้าที่ใช้จ่ายเงินของกระทรวงหรือกรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณ และกระทรวงหรือกรมนั้นมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความหมายของมาตรา ๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว กระทรวงหรือกรมนั้นชอบที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งเสียเอง เพราะเป็นผู้ที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่โดยตรง

๓. การที่กระทรวงการคลังสงสัยว่าจะมีหน้าที่ฟ้องคดีแพ่งในกรณีดังกล่าวข้างต้นนั้นด้วย โดยอาศัยเหตุผลที่ว่าหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของแผ่นดินโดยเฉพาะ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลการรับ - จ่ายและเก็บรักษาเงินของแผ่นดินตลอดจนทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ของหลวงอีกด้วยนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าจะถือว่ากระทรวงการคลังเป็นบุคคลที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามนัยมาตรา ๕๕ ยังไม่ได้ เพราะทรัพย์สินของหลวงที่สูญหายมิได้อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการคลังโดยตรง และข้าราชการที่ทุจริตต่อหน้าที่ยักยอกเงินของทางราชการก็มิได้อยู่ในสังกัดของกระทรวงการคลังอีกประการหนึ่งด้วย สิทธิและหน้าที่ของกระทรวงการคลังดังกล่าวจึงมิใช่สิทธิหรือหน้าที่โดยตรงที่จะถือเป็นข้อโต้แย้งฟ้องร้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมาข้างต้น

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย

(นายหยุต แสงอุทัย)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๐๐